

Ympäristöministeriö
kirjaamo

kirjaamo.ym@ymparisto.fi

Viite: Lausuntopyyntö YM003:00/2016

Asia: Lausunto luonnoksesta hallituksen esitykseksi laiksi asuinrakennusten ja asuntojen korjausavustuksista.

Viitaten lausuntopyyntöönne Vanhustyön keskusliitto – Centralförbundet för de gamlas väl ry esittää seuraavaa:

Vanhustyön keskusliiton korjausneuvonnalla on pitkät perinteet ikääntyneiden ihmisten asuntojen korjaustoiminnan edistämisessä toimittuaan asian parissa jo neljännesvuosisadan ajan. Korjausavustusjärjestelmä on mahdollistanut hyvin suuren osan korjauksista tuodessaan lisähelputusta rahoituksen järjestämiseen. Järjestelmä olisi tuottanut vieläkin paremman tuloksen, jos laajempi joukko tarpeellisten korjausten teettäjistä olisi mahtunut tulorajoihin ja jos yksittäiset hakijat olisivat voineet saada suuremman avustuksen sitä tarvitessaan. Osa hakijoista ei pysty teettämään kalliita korjauksia avustuksenkaan kanssa jos omarahoitusosuus jää liian isoksi. Korjausavustusjärjestelmän toimivuus on kuitenkin ollut hyvä ja yhteistyö kunnallisten avustuskäsittelijöiden kanssa sujuvaa.

Esityksen yksi tavoitteista on vähentää kunnan tehtäviä ja saavuttaa kuntatasolle säästöjä. Vanhustyön keskusliiton korjausneuvonta on kokenut kuntayhteistyön erittäin hyvänä tapana saada mahdollisimman hyvä ratkaisu aikaiseksi myös asiakkaan kannalta. Järjestelmä on toiminut erityisesti silloin, kun avustuksia käsittelevälle henkilölle on varattu riittävä tehtävänkuva asian hoitamiseksi. Näin ei aina ole pienten kuntien osalta ollut. Vanhustyön keskusliiton korjausneuvonnan kannalta nähdään kuitenkin riskejä siinä, jos päätöksenteko viedään pois kunnista. Esityksen mukaan kunnalle jäävät käytännössä muut aikaisemman järjestelmän mukaiset tehtävät paitsi päätöksenteko. Vaikka esityksessä arvioidaan säästöjä saavutettavan, tuntuu säästöpotentiaali käytännössä aika pieneltä. Esityksen mukaisen käytännön toteutuessa ei päätöksiä tekevän tahon kanssa voi enää paikallistasolla keskustella. Tämä on huono muutos toimintaan myös asiakkaan kannalta ja todennäköisesti pitkittää hakemusten käsittelyä. Vanhustyön keskusliiton korjausneuvonnan kannalta pitäisi päätöksenteon säilyä vähintään alueellisella tasolla eli samalla tasolla kuin keskusliiton neuvontakin toimii. Tämä suunnilleen maakuntatasoinen avustusten käsittelymalli poistaisi myös sen ongelman, mikä on monessa pienessä kunnassa. Avustushakemuksia tulee pienille kunnille niin vähän,

että niitä käsittelevät henkilöt eivät perehdy avustusjärjestelmään riittävästi. Kun avustusten käsittely keskitettäisiin alueilla suurimmille kunnille, olisi niiden käsittely asiantuntevaa ja yhdenmukaisempaa.

Vanhusten asuntojen korjausavustuksen ikäraja on esitetty nostettavaksi 65-vuodesta 70-vuoteen. Muutosta on perusteltu vähentyneen avustuskokkeuden kohdistamiseksi niitä eniten tarvitseville. Avustuskokkeus ei kuitenkaan todennäköisesti eikä toivottavasti jää jatkuvasti näin pienelle tasolle. Kun talousnäkymät väjäämättä joskus paranevat, voidaan myös iäkkäiden korjausavustuskokkeus nostaa. Näin ollen ikäraja ei kannata nyt nostaa vaan priorisoida kohteet tarvittaessa avustushakemusten käsittelyvaiheessa. Hakemuskokkeudet pysyvät alhaisella tasolla muutenkin laskukauden aikana, kun korjauksista tehdään vain ne välttämättömät.

Lakiluonnoksessa esitetty 70 %:n avustuskokkeus on hyvä muutos aiempaan. 40 %:n avustus jättää monelle hakijalle liikaa omarahoitusosuutta ja näin tarvittavia korjauksia jää tekemättä. Veteraanit ovat tähänkin asti voineet hakea korkeampaa avustuskokkeusosuutta ja heidän osallaan onkin ollut huomattavasti vähemmän ongelmia korjausten läpiviemisessä.

Lakimuutoksen ulkopuolelle jäävät tulorajat ja hakuaika tulisi lain muutosten yhteydessä kuitenkin käsitellä, koska ne vaikuttavat tulevan järjestelmän toimivuuteen. Korjausavustusten hakemuskokkeudet ovat pysyneet nykyisillä tulorajoilla alhaisina. Nyt kuitenkin yhteiskunnan tilanne on se, että ikääntyneiden on pakko pystyä asumaan kotonaan mahdollisimman pitkään. Tätä edesautetaan sillä, että nostetaan tulorajojä joko kauttaaltaan selkeästi tai annetaan esimerkiksi kaikille yli 80-vuotiaille selkeästi väljemmät tulorajat. Tätä puolustaa sekin, että veteraaneilla on ollut omat tulorajansa ja heidän määränsä laskee nyt voimakasta tahtia. Esimerkiksi veteraanien parissa tehty selvitys (Veteraanien asuntojen korjausten vaikuttavuus selvitys, Hiilesvuo VTKL 2012) on osoittanut, että he pärjäävät kotonaan hyvin pitkään kunhan vain olosuhteet sen sallivat. Selvityksen kohteena olleissa korjatuissa asunnoissa asuttiin yli kahdeksan vuotta, vaikka asukkaiden keski-ikä oli korjausten aikaan yli 80 vuotta. Avustuksia kannattaisikin suunnata tähän iäkkäämpään ikäluokkaan, koska muuten asiakkaan muutto palvelutalon tyyliseen paikkaan on hyvin todennäköistä ja kustannuksia aiheutuu yhteiskunnallekin.

Yksi ainoa hakuaika on myös ollut hankala sekä asiakkaiden että neuvojien kannalta. Neuvojien työt ruuhkautuvat ja asiat pitää käsitellä nopeasti. Viestintä ei voi millään saada asiaa täysin asiakaskokkeus t tietoon, joten myöhästyneitä kyselijöitä tulee paljon hakuajan päättymisen jälkeen. Jatkuvan hakuajan tuomista hyödyistä on puhuttu kaikkien asiaan liittyvien tahojen kanssa jo kauan ja se tulisi nyt saada aikaiseksi. Se poistaisi myös mahdollisen uuden järjestelmän riskejä ja antaisi pelivaraa hakemusten käsittelylle tasaten samalla työtaakkaa.

Vanhustyön keskusliitto esittää, että korjausavustusten päätöksenteko tulisi jäädä asiakkaan lähelle ja vähintään maakuntatasolle. Korjausavustusten ikäraja ei tulisi nostaa 70-vuoteen. Yhteiskokkeus ikääntyessä voimakkaasti tulee huolehtia siitä, että myös avustusehtoja lievennetään tulorajojä nostamalla. Kaikille yli 80-vuotiaille tulisi myöntää nykyiset veteraanien tulorajat. Avustusten hakeminen tulee tehdä helpommaksi muuttamalla hakuaika jatkuvaksi.

Helsingissä, toukokuun 12 päivänä 2016

Vanhustyön keskusliitto – Centralförbundet för de gamlas väl ry